

จากหนังสือเพื่อนเรียนรู้

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม 2550

คิดเป็น 50

- สมเด็จพระเจ้าฟ้า
แห่งการศึกษาลงชีวิต
- จากใจ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
พว.สำนักบริหารงานการศึกษา
นอกโรงเรียน
ผู้นำ กศน. สู่มุม NEW BRAND
- โสมสาศย์ ที่สตูล

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่เศรษฐกิจพอเพียง

สารบัญ

ฉบับติดเป็น เดือนมีนาคม 2550

- 4 สมเด็จพระเจ้าฟ้าแห่งการศึกษาตลอดชีวิต
- 7 จากใจ...ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
ผู้นำ กศน. สู่ยุค NEW BRAND
- 9 คิดเป็น คือ คิดพอเพียง ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์
- 12 คิดเป็น : เพื่อนเรียนรู้สู่นาคต ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ
- 24 มองย้อนอดีต...คิดเป็น กลุ่มพัฒนาสื่อ
- 34 ลองดูนะครับ ชาญชัย ศรีศรีวิชัย
- 37 คิดใหม่ ทำใหม่กับหลักสูตร กศน. กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
- 43 ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สามารถเรียนรู้ได้หรือไม่ กอง บก.
- 45 คิดเป็นกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคู อ.ดำริห์ จนาพิระกนิษฐ

ดอกลับประจำ

- 18 คนดี/งานเด่น ประกอบด้วย
- ผอ.นลินี ศรีสารคาม
  - โสมสเทย์ ที่สตูล
- 26 เวทีแลกเปลี่ยน ประกอบด้วย
- ต่างมุมมองคิดเป็น
  - ปัญหา...เยาวชนที่เราควรใส่ใจ
  - คิดให้ดี
  - คิดเป็นเมื่อวันก่อน
- 30 เกร็ดสุขภาพ
- 31 ข่าวความเคลื่อนไหวแวดวงชาว กศน.
- 40 มาอ่านหนังสือกันเถอะ
- 52 มุมนี้มีรางวัล

บท.

ขอบคุณ

ห่างหายกันไปนาน... นานหลายปีสำหรับวารสารการศึกษาออกโรงเรียน วันนี้ ได้คืนกลับมาด้วยวิสัยทัศน์ของผู้นำ กศน. ยุคใหม่ คนใหม่ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนคนปัจจุบัน ที่อยากให้ชาว กศน. ได้มีเวทีแลกเปลี่ยน ได้สื่อสารกันทางวิชาการ และวิถีปฏิบัติงานในชื่อว่า วารสาร “กศน. เพื่อนเรียนรู้” พบแนวคิดเรื่องนี้ของท่านผู้นำได้ภายในฉบับ

ฉบับปฐมฤกษ์ เราจึงขอประเดิมด้วย **ติดเป็น 50** เสนอบทความและแนวคิดของผู้รู้ ในเรื่องคิดเป็นจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทั้งที่เป็นคน กศน. และมุมมองจากคนข้างนอก รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการคิดเป็นในพื้นที่ทั่วประเทศ

คอลัมน์ คนดีงานเด่นจะเป็นหน้าต่างให้พวกเราได้มองเห็นคนทำงานของ กศน. ในทุกระดับ ทุกภูมิภาค ว่าคิดและทำงานกันอย่างไร จึงทำงานบรรลุผลสำเร็จ

นอกจากนี้ มุมนี้มีรางวัล มีปัญหา คำถามให้ขบคิดและมีรางวัลเป็นกำลังใจเล็กน้อย สิ่งที่สำคัญคือ อ่านแล้วต้องการเสนอความคิดหรือแลกเปลี่ยนความรู้ก็ส่งข้อเขียนกันมา สวัสดิ์ค่ะ

นางดรุณี ไยเผือก

บรรณาธิการวารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้

สมเด็จพระเจ้าฟ้า แห่งการศึกษา ตลอดชีวิต

ปัญญาเป็นทรัพย์ล้ำ
เป็นสิ่งอันประเสริฐ
อาจก่อเกียรติช่วยเข็ด
รู้จักนำตนพ้น

เลอเลิศ
ยิ่งล้ำ
ชูชื่อ
จากห้วงทุกซักรวม

พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง 11 ธันวาคม 2519

สมเด็จพระเจ้าฟ้าแห่งการศึกษา

จากพระราชนิพนธ์ที่อัญเชิญมากล่าวอ้างนี้ จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความจำเป็นที่มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาย่อมจะต้องแสวงหาความรู้หรือการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ปัญญา” ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เป็นต้นเหตุแห่ง “ทุกข์” ได้ เพราะพระองค์ท่านเปรียบปัญญาดุจแสงสว่าง และทรงขยายความไว้ว่า

“...ตามหลักวิทยาศาสตร์ คนและสัตว์ จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ จะต้องมีส่วนสว่าง เช่น ถ้าเรานำเอาขวดใบหนึ่งไปตั้งไว้ในห้องที่มืดสนิท แสงสว่างลอดเข้าไม่ได้ แม้เราจะรู้ว่ามีส่วนอยู่ในห้องนั้นก็จริง แต่เราก็ไม่สามารถมองเห็นขวดนั้นได้ เนื่องด้วยแสงสว่างจากนอกห้องไม่สามารถลอดเข้ามาในห้องได้ แต่ปัญญานั้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เวลาใด ย่อมสามารถส่องนำทางให้แก่มนุษย์ได้ แสงธรรมดาจากดวงอาทิตย์ ดวงไฟ หรือแหล่งกำเนิดอื่น ๆ ก็ตาม ไม่อาจทำให้บุคคลที่สายตาพิการมองเห็นได้ แต่แสงแห่งปัญญานั้น อาจทำให้ทุกคนมองเห็นได้...”

หมายความว่า ปัญญาทำให้คนเราเห็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตได้

ปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไรและโดยวิธีการแสวงหา “ความรู้” หรือ “การศึกษา” คงเป็นคำตอบที่ทุกคนคงกล่าวได้ตรงกัน แต่การศึกษาโดยทั่วไปมิได้มีความหมายถึงเฉพาะการไปโรงเรียน ฟังคำสอนของครู อ่านหนังสือ หรือทำการบ้านเท่านั้น แต่ “การศึกษา” ในที่นี้หมายถึง การที่จะได้มาซึ่งความรู้ทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย ซึ่งรวมเรียกว่า การศึกษาตลอดชีวิต และควรต้องแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจนมีบางคนกล่าวว่า “ชีวิตคือการศึกษาและการศึกษาก็คือชีวิต” ทั้งนี้เนื่องจากวิชาการต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าตลอดเวลา หากผู้ใดไม่แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจะกลายเป็นผู้ต้อยโอกาสทางการศึกษาดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงพระราชทาน เนื่องในโอกาสวันไหว้ครู ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2526 ว่า

“วิชาการต่าง ๆ ในสังคมทุกวันนี้ มิได้อยู่นิ่งกับที่ แต่เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา คนที่เรียนจบสูง ๆ ถ้าอยากจะทำอย่างก้าวหน้า ควรทำการค้นคว้าศึกษาเล่าเรียนต่อไป แม้จะมีใบการศึกษาเล่าเรียนในระบบ เช่น อาจเข้ารับการอบรมสัมมนา ฟังการอภิปราย หรือชมนิทรรศการว่ามีอะไรใหม่ ๆ การฟังข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ก็จำเป็น ทำให้เรารู้ว่าวิทยาการก้าวหน้าไปถึงไหนแล้ว สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามันไม่อยู่กับที่ เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา”

จากแนวพระราชดำริและพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เกี่ยวกับการศึกษา จะเห็นว่าพระองค์ทรงเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทุกรูปแบบ และสนพระทัยที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่านับจากเด็กเล็กไปถึงผู้ใหญ่และจาก

ผู้ไม่รู้หนังสือไปจนถึงผู้ที่เรียนจบปริญญาสูง ๆ ให้พยายามสนใจที่จะแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดไป แม้พระองค์เองซึ่งมีพระปรีชาญาณในทุกด้าน นับแต่ทรงสำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง และทรงได้รับรางวัลเหรียญทองในสาขาวิชาบาลีสันสกฤต ศิลปศาสตร์ เรียนเยี่ยมตลอดหลักสูตร และทรงสำเร็จอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออก (M.A. in Oriental Epigraphy) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร และการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันดำรงพระยศเป็นพลเอกหญิง ตำแหน่งศาสตราจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และทรงเป็นอาจารย์บรรยายพิเศษของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกด้วย แต่ที่ทรงมิได้นิ่งเฉยต่อการที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง สมกับที่ปวงชนชาวไทยได้ขนานนามพระองค์ท่านว่า “เจ้าฟ้านักการศึกษา”

พระผู้เป็นภาพลักษณ์ของ นักการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ในความหมายของ Edgar Faure อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประเทศฝรั่งเศสและคณะ ได้ให้ความหมายว่า “การศึกษาตลอดชีวิตไม่ใช่ระบบการศึกษาแต่อย่างใด หากเป็นแม่บทของการศึกษาโดยรวม โดยรวมเอกสารแต่ละแบบมาจัดให้มีความต่อเนื่อง ผสมผสานและเสริมซึ่งกันและกัน” และ R.H Dave นักศึกษาอีกผู้หนึ่งที่ให้นิยามของการศึกษาตลอดชีวิตว่า “การศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่พยายามมองการศึกษาในภาพรวม ซึ่งได้รวมเอาการศึกษาในระบบโรงเรียน (Nonformal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ให้มีการประสานสัมพันธ์ ทั้งในด้านของความต่อเนื่องของเวลา (ชั่วชีวิตคน) และเนื้อหา

(สาระที่คนต้องนำความรู้ไปใช้) ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และมีใจกว้างยอมรับว่าการเรียนรู้มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ”

จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีภาพลักษณ์ของนักการศึกษาตลอดชีวิตอย่างชัดเจนที่สุด กล่าวคือ พยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาทุกรูปแบบ ทั้งการประชุม สัมมนา ทัศนศึกษาทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ใช้อุปกรณ์การเรียนทุกประเภท นับตั้งแต่การใช้อุปกรณ์การสื่อสาร ดาวเทียม คอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนการแสวงหาความรู้ด้วยพระองค์เองด้านเนื้อหา ทรงสนพระทัยที่จะเรียนรู้ทุกเรื่อง ทั้งที่เกี่ยวข้องกับพระองค์เอง และเรื่องที่จะนำไปใช้เพื่อการแก้ปัญหาชีวิตของพสกนิกร ส่วนด้านสถานที่เรียนทรงสังเกตเห็นว่า ทุก ๆ สถานที่มีความรู้ที่จะให้พระองค์ศึกษา ไม่ว่าจะในป่าเขา ทุ่งนา โรงงาน หรือท้องทะเล เป็นต้น ทรงแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลทุกระดับ นับตั้งแต่เกษตรกร กรรมการผู้ใช้แรงงาน ครูอาจารย์ นักวิทยาศาสตร์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการเสด็จพระราชดำเนินไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ หัวใจสำคัญของการเป็นนักการศึกษาตลอดชีวิต มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่การฝึกตนให้เป็นคนต้นตัวต่อการศึกษา นั่นหมายถึง ความอยากรู้ อยากรูเห็นในเรื่องในสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา ดังพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานไว้ว่า

“...เราควรคิดว่า เราเป็นได้ทั้งนักเรียนที่ดีตลอดเวลา และมีคุณสมบัติของครูที่ดีตลอดเวลา เช่นกัน ผู้ที่สนใจความรู้ต่าง ๆ ไม่ควรประมาทผู้อื่น ไม่ว่าจะผู้ใดเราควรถือว่า คนทุกคน สิ่งทุกสิ่ง เป็นครูให้ความรู้แก่เราได้หมด ถ้าเราประมาท คนหรือสิ่งนั้น

โดยไม่เปิดตา เปิดใจให้กว้างในการรับรู้ ขาดศรัทธาในครูผู้ให้ความรู้ เราอาจไม่ได้รับความรู้ที่ดี... แหล่งที่จะหาความรู้มีใช้เพียงแค่นบุคคลอาจเป็นแหล่งอื่น ๆ รอบตัว...”

จากพระราชดำรัสที่กล่าวนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นพระผู้เป็นแบบฉบับของนักการศึกษาตลอดชีวิตที่ดี พยายามแสวงหาความรู้ความเข้าใจสู่พระองค์เองตลอดเวลา โดยมีได้ทรงถือว่าสำเร็จการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต หรือเป็นผู้ที่มีสมบัติปัญญาเฉลียวฉลาด ได้รางวัลเหรียญทองในการเรียนแล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้จากชานาชาวไร่หรือบุคคลอื่นได้อีก ภาพที่พสกนิกรชาวไทยมักจะได้พบเห็นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไป ณ ที่เป็นพระจริยาวัตรของการทรงสมุทบันทึกเหตุการณ์ ข้อมูลความรู้ที่พระองค์ได้รับจากบุคคลทุกระดับ และสิ่งแวดลอมรอบพระองค์ที่จะทรงนำมาวิเคราะห์วินิจฉัย เพื่อเป็นองค์ความรู้รวบรวมของพระองค์เองหรือทรงถ่ายทอดให้ผู้อื่นต่อไป นับเป็นพระจริยาวัตรที่ยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือนในความเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ อย่างแท้จริง นอกจากความตื่นตัวต่อการศึกษาแล้ว พระองค์ทรงสนับสนุนอยากฝึกให้เด็กไทยมีความเป็นผู้ช่างสังเกต และได้สัมผัสกับสิ่งแวดลอม เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และวินิจฉัย และนำมาปฏิบัติได้ดังที่ทรงเล่าไว้ว่า

“...เมื่อวันทีไปอินโดนีเซีย มีเด็กอนุบาลจากโรงเรียนจิตรลดาไปส่งที่พระตำหนักจิตรลดาเด็ก ๆ เหล่านั้น ช่างซักช่างถามและมีความกล้าหาญเดินตรงไปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถามโน่นถามนี่หลายอย่างเกี่ยวกับวิทยุที่ทรงถือ เมื่อทรงอธิบายก็ฟังด้วยความสนใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพอพระทัยตรัสชมว่า ช่างสังเกตดี มีความสนใจสิ่งต่าง ๆ มาก และกราบบังคมทูลว่า ได้เห็นนโยบายการสอนไว้ โดยเน้นการสังเกตและฝึกให้แสดงออก ฝึกให้พูด หัดสังเกตธรรมชาติ...”

ทุกคนร่วมกันดีด ร่วมกันเขียนวาทะให้เกิดการแลกเปลี่ยนความดีดเยาะ : ๗

“ผมอยากเห็นเรื่องนี้
เป็นจริง เพื่อต้องการพัฒนา
ศาสตร์ของ กศน. ให้ก้าวต่อไป
และเป็นการเปิดเวทีแลกเปลี่ยน
ทางวิชาการที่ขาดหายไปนาน
จึงมอบหมายให้หน่วย
ศึกษานิเทศก์ และกลุ่มพัฒนา
การศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการ
โดย Concept ของเนื้อหา
ให้เป็น กศน. ยุคใหม่
ในยุคโลกาภิวัตน์ ปรับ look
ปรับวิสัยทัศน์ ปรับการทำงาน
ปรับกิจกรรม...”

จากใจ

ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้นำ กศน. สู่ยุค NEW BRAND

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงาน
การศึกษานอกโรงเรียน
ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
เป็นนักบริหารที่มากด้วยประสบการณ์
ความรู้ และความสามารถทางวิชาการ
ที่โดดเด่นในระดับประเทศและนานาชาติ
ได้รับทุนจาก World Bank ไปศึกษาต่อ
ระดับปริญญาโท Master of Education
สาขา Adult and Community College
Education จาก North Carolina State
ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 2523
และได้รับปริญญาการศึกษาดุ๊กบัณฑิต
วิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร เมื่อปี 2529

จากประสบการณ์อันยาวนาน
ในการพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียน
ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ วันนี้อยู่ในฐานะ
ผู้บริหารมีแนวคิดในการสื่อสารการ
ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใน
องค์กรที่ต้องการให้มีวารสารที่รวบรวม
เผยแพร่งานวิชาการและนวัตกรรม
ใหม่ ๆ เหมือนกับที่เราเคยทำในอดีต
ภายใต้ชื่อ “**กศน. เพื่อนเรียนรู้**”

“ผมอยากเห็นเรื่องนี้เป็นจริง เพื่อ
ต้องการพัฒนาศาสตร์ของ กศน. ให้ก้าว

ต่อไปและเป็นการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนทาง
วิชาการที่ขาดหายไปนาน จึงมอบหมาย
ให้หน่วยศึกษานิเทศก์และกลุ่มพัฒนา
การศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการโดย
Concept ของเนื้อหาให้เป็น กศน.
ยุคใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ **ปรับ look
ปรับวิสัยทัศน์ ปรับการทำงาน ปรับ
กิจกรรม...**

คณะทำงานรับ Concept ไปแล้ว
ได้ช่วยกันคิดมา “กศน. เพื่อนเรียนรู้”
จะออกรายไตรมาส 4 ฉบับ เป็น Theme
4 ฉบับ ก็ 4 Theme ฉบับแรก มีนาคม
50 คิดเป็น ’50 มิถุนายน การพัฒนา
คุณภาพ กศน. กันยายน การเรียนรู้
ตามอัธยาศัย ฉบับสุดท้าย กศน. เพื่อ
เศรษฐกิจพอเพียง

ทุกคนร่วมกันคิดร่วมกันเขียน
อยากให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด
เยอะ ๆ ผมเองก็จะร่วมคิด ร่วมเขียนด้วย
ผู้เชี่ยวชาญช่วยศ อิมสุวรรณ ผมก็ขอให้
เขียน ผู้บริหารและพี่น้อง กศน. ในพื้นที่
ก็อยากให้อ่านอยากให้เขียนถึงการทำงาน
และการพัฒนางานที่เราคิดเราทำตาม
วิถีที่เป็น “แก่น” ของ กศน. กันอย่างไร”